

Téereb Danyeel — Nent-fukk ak juróom-ñeent

Ubbi xam-xamu mbirum yonent bi: Yëngu-yëngu Yexeskiyel yi, kërceen gu mujj gi, ak màndarga Rab wi

Jeff Pippenger

2024-02-07

Ñaari ñent yu bonk yi ci Ezekiel saar 8, di yóbbu njiiti kerkëru Yàlla gu Laodisé bu fan yu mujj yi, ba ñuy sujjoot ci jant bi, te noonu di jot màndarga rab wa. Saar wi ci topp, moom itam mooy benn peeñ mi, te dafa wone ñi nekk ci kerkëru Yàlla gu fan yu mujj yi ñi jot sèllu Yàlla. Sister White xamal na nu ne tëjgin bi ci Ezekiel saar 9, mooy benn ak tëjgin bi ñu tektal ci Revelation saar 7. Yàlla di àtte xeet ci seeni ñatteelu ak ñeenteelu maas, te ñaari ñent yu bonk yi ci Ezekiel dañuy wone ñaari ñent maas yu ñakk dégg-dégg ya tàmbaalee woon ci 1863, ba bi Adventisme bu Laodisé indi woon lu dëppul ak ñaari wet yi ci Habakkuk, yi ñu joxe woon muy màndarga diggante kóllère gi nekk diggante Yàlla ak xeeti askanam, ni ñaari wet yi ci Fukk i Santaane yi joxe woon nañu leen ci ndoorteelu Israayil gu yàgg.

Nag wuusóobu Aarón, moo doon nataal bu neenal, te mu nekk misaalu bunt, bi feeñoon ci jamono jooju sax ba Yàlla di sos ñaari tabale yi, yi di tektal nataal bu dégg bu wuutu. Wuusóobu Aarón gu wurus gi dafa misaalaloon chart bu neenal bu 1863, bi dindiwoon “juróom-ñaari waxtu yi,” ci Leviticus ñaar-fukk ak juróom-benn, ci yégle bi, ak yeneen yégley waxtu itam. Noonu nag, Adventisme bu Laodicea taxawaloon nataal bu wuutu ca njëlbéenu jaar-jaaram, ni Aarón defee ko ca njëlbéenu jaar-jaaru Israayil ju yàgg ja, te ni Yerobowam defee ko ca njëlbéenu jaar-jaaru nguurug bėj-gànnar gu Efrayim.

“Juróom ñaari waxtu yi,” yu nekk ci Levitikus ñaar-fukk ak juróom-benn, moo doon njëkk yoon ci kàddug yégle gu jëm ci jamono, gi Miller ñu ko indi ba mu xam ko; te mooyaroon itam njëkk perl bu jamono yu yégle, bi ñu denc ci wetu gaaw ga ci atum 1863. Atum 1863 màndargaal na tàmaliwaayu suturóo perl yi ci géntu Miller ak duggali perl yu fen ak xalis yu fen. “Juróom ñaari waxtu yi” moo doon doj wu njëkka wàll wi tabaxkat yi bañ. Ci 1863, ñi nekkoon tabaxkati kër-gu-neex gu Millerite lañu denc doj wu njëkka wàll wi, mooy “juróom ñaari waxtu yi”; waaye ci fan yu mujj yi, doj woowu mooy léegi boppu xonq bi. Doj woowu dafa doon tekki Doju Mànduteef gi, te dafa doon itam màndargaalees ak bés bi Boroom bi def, ndaxte dafa doon màndargau noflaay sabbaat bi ngir suuf si. Ci 1844, Adventism bu Millerite yedd na sistemu jaamu ju fen ju Jeroboam, te mu soree ak “mbooloom ñiy ñaawal” ñi “bég” woon ci kaw nàkkamte gu njëkk ga.

Ñi tabaxkat yi, dañu leen santoon bu baax ne duñu délsi mukk ci “mbooloom ñiy yéjj,” ni ko yonent bu Yudee bi santoon woon, mu dellu Yerusaleem jaar yeneen yoon wu wuute ak wi ko indoon ba ci 1844. Yoon wi ko indoon ba ci 1844, mooyoon yoon wi mu génne woon, te mooy Protestantaas; te ci waxtuwoowu Protestantaas doon na ba noppi, nekk apostat Protestantaas. Ñi tabaxkat yi, dañu leen diglewoon ne duñu délsi mukk ci “mbooloom ñiy yéjj,” te itam dañu leen sant ne buñu lekk seen lekk walla naan seen ndox. Ñi tabaxkat yi, dañu woon lekk téere bu tuuti bi

nekkoon ci loxob malaaka mi ci 1840, te lekk boobu neexoon ci seen gémmin.

Lekki ak naan ci waxu yoon wi dafay tegtal taxawaayu yoonu njàng mi ñuy jëfandikoo ngir gëstu Biibël bi. Ñu joxoon Millerites yi benn yoon wu matale ngir gëstu Kàddu Yàlla, te yoon yooyu jur nañu benn bataaxal bu Biibël bi bu wuutook yàgg ak bu ñu teologiyen yu Protestan gu dëddu ak Katolisism génne ak seen yoonu njàng wu yàqu. Tabaxkat yi, ñoom itam mooy yonent buy Juda, waruñu woon dellusi ngir lekk mbaa naan ci yoonu njàngu Protestan gu dëddu walla Katolisism. Yonentu Juda jëfoon na loolu sax, te noonu moo xamle ne Adventism bu Laodise moo di def loolu sax ci atum 1863, ndaxte ci 1863 dañu jëfandikoo werantey teologii yu Protestan gu dëddu ngir bañ a nangu njëfandikoo Miller bu “juróom-ñaar yi yoon,” te noonu dañu taxawal nataali kañaan yi Aaróon ak Jeroboam. Noonu la njëlbeen gi sëriñu Adventism bu Laodise tàmbalee.

Gannaawkat bi jóge Yudee bi gisoon na Yerobowam, te mu tàmbaliwaat yoonam ngir dellu Yudee, waaye mënu ko jot. Gannaawkat boobu dafay tegu ci Adfantis bi di Lawdise, mi waxin bu ñu jaaral ci xel mu sell bi feeñal ne duggoon na ci yëngu-yëngu Millerite bi atum 1856. Rakku jigéen White duñu gis fenn fu mu gënoon a bañ a tudde Adfantis ne mooy Lawdise, te amul benn firnde bu Bibil bi jox ne Lawdise soppeeku mbaa soppiku. Am na nit ñu génne ci seen bopp ci seeni jëfandikoo yu Lawdise, waaye ni mbooloom mbooloo, Lawdise war nañu ko wacc ci gémminu Boroom bi, ndaxte Lawdise tekki na “xeet bu ñu àtte.” Adfantis dafay jëfandikoo tekki gi ngir wax ne mooy kanamug mbooloom mbooloo mi nekk ci jamono ji ñuy àtte ci kër gu sell gi nekk asamaan. Ci seen gumba, dañuy nangu ne tekki Lawdise dafa ëmb mbirum Àtteb Seetkat bi, waaye mënuñu gis Àtteb Jëfandikukat bi, mi feeñ bu leer ci seen tur.

Bindal ci malaaka ju mbooloom ñi gëm yaa ci Laodise ne: Li Amen bi wax, Seede bu takku te dëgg, ki di tàmbali mbind mi Yàlla sàkk; Xam naa say jëf, ne danga neexul te tangul: bëgg naa nga neex mbaa nga tang. Kon nag ndaxte danga tang-neex, te neexul te tangul, dinaa la tudd ci sama gémmin. Ndaxte yaw yaa ne: Bare naa alal, am naa yëngu-yëngu, te soxlaatu ma dara; te xamoo ne yaw yaa metti, yaa yërëm, yaa néew alal, yaa gumb, te rafetuloos dara. Peeñu 3:14–17.

Yonent Yuda baa mujj a suuloo ak yonent fenkat bi ko nax ba mu lekk ay lekkam te naan ay naanam. Ñoom ñaar ñëpp dañuy mujj a nekk ci benn bàmmee, te yonent juy fen ci Betel (jàngale bu dëggul bi), dafa koy wax “mbokk” bi mu dee.

Léegi ab yonent buy mag nekkoon ca Betel; doomam yu góor ñëw wax ko lépp lu nit ki Yàlla defoon bés booba ca Betel; wax yi mu waxoon buur bi, ñoom itam wax nañu ko seen baay. Noonu seen baay ne leen: “Ban yoon la jëm?” Ndaxte doomam yu góor gisoon nañu ban yoon la nit ki Yàlla, mi jóge Yuda, jëm. Mu ne doomam yu góor: “Sammal-leen ma mbaam mi.” Noonu ñu sammalal ko mbaam mi, mu war ci, dem topp nit ki Yàlla, fekk ko mu toog ci suufu garab gu mag; mu ne ko: “Yaw nga di nit ki Yàlla, bi jóge Yuda?” Mu tontu ne: “Man laa.” Noonu mu ne ko: “Kaay ak man sama kër, nga lekk mburu.” Mu ne ko: “Manuma dellu ak yaw, walla dugg ak yaw; du maa lekk mburu te du maa naan ndox ak yaw fii. Ndaxte Kàddug Aji Sax ji waxoon na ma ne: ‘Bul fa lekk mburu, bul fa naan ndox, te bul dellu jaar ci yoon wi nga jaaroon ngir ñëw.’ ” Mu ne ko: “Yonent laa itam ni yaw; te malaaka wax na ma ci Kàddug Aji Sax ji ne: ‘Dellool ko ak yaw sa kër, ngir mu lekk mburu te naan ndox.’ ” Waaye fen la ko

woon. Noonu mu dellu ak moom, lekk mburu ci këram, naan ndox. Bi ñu toogee ca lekkukaay ba, Kàddug Aji Sax ji dikk ci yonent bi ko dellooon. Mu woo nit ki Yàlla, mi jóge Yuda, ne: “Nii la Aji Sax ji waxe: ‘Gannaaw dangaa weddi ndigal Aji Sax ji, te sàmmuloo santaane bi Aji Sax ji, sa Yàlla, sant la; waaye danga dellu, lekk mburu te naan ndox fa, ba tax Aji Sax ji wax la ne: “Bul fa lekk mburu te bul fa naan ndox”; sa néewu yaram du agg ca bàmmeeleu say maam.’ ” 1 Buur Ya 13:11–22.

Bataaxalu malaaka ñaareel bi ci nooru 1844 mooyoon wone ne kërce yi diiwaan yu Protestaan yi daanu nañu te nekk doom yu Katolisism. Aduunaat Adventist yu Millerite woo nañu góor ak jigéen ñu génn ci mbooloo yooyu, ndaxte des ci seen bi mooy dee ci ruu ak dee ba fàww. Yonent bi fenkat bu Betel dafay tegtal sistemu diine bi Yerobowam sampoon ci Betel. Dafa doon sistem bu taxawaloon nataalu rab wi, te rab wi ñu roy mooy rab wu Katolisism. Protestaan yi saxoon ci jox seen bopp turu Protestaan, waaye saxoon it ci sàmm bésu jant bi ni bésu jaamu, te loolu mooy marka bu sañ-sañu Katolisism.

Protestaan yi di wax ne ñoom ay Protestaan lañu, te lii rekk moo di ni ñu far Rome, te ci def loolu seeni waxu ngëm dañuy mel ni misaalu kër Yàlla bu Room, ndax moom it di wax ne mbooloom Kristaan la, fekk amul benn ànd ak Biibël buy sàkku kooku. Li muy dogale ci ay waxam dafa sampu ci kàttanu cosaan ak aada yu neen, te loolu mooy benn autorite bu fen boobu Protestaan yi it di jëfandikoo bi ñuy wax ne ñoom ay Protestaan lañu. Mooy benn xalaat boobu it a gumbël Waa Adventist yu fanweer ba tax ñu gëm ne, ci seen nekkinu Laodise, ñu ngi sax ci jàmm ci diggante kóllère gu wóor. Mooy benn autorite bu fen boobu it ngir Israayil gu yàgg yégle ba wax ne: “Tempulu Boroom bi, tempulu Boroom bi, nun lanu.”

“Waare gi kennul woonul Yew yi déggul. Ñoom fàtte nañu Yàlla, te ñàkk gis sañ-sañu kawe ga ñu amoon ngir doon ay tegtalëm. Barke yi ñu jotoon indiwal benn barke ci àddina si. Lépp lu ñu amoon ngir yokk seen bopp lañu ko jëfandikoo. Ñu sàcc Yàlla liggéey bi mu leen laajoon, te sàcc seen moroom ñi it yoonu diine ak misaal bu sell. Ni waa àddina ba paree ndox ma, ñu topp lépp lu seen xol yu bon xeex di xalaat. Noonu lañu def ba yékkati yeneen yu sell mel ni ñaawal, di wax: ‘Kër Yàlla bi, kër Yàlla bi, mooy yii’ (Jeremiah 7:4), fekk ci jamono jooju sax da ñuy wone nit ñi jikkoo Yàlla ci lu jubul, toroxal turam, tey tilimal ay bérabam bu sell.”

“Boroom tool yi ñu teg woon ci kaw reseñu Boroom bi, ñoom waxoonu dëgg ci li ñu dénk ci seen loxo. Saraxalekat ya ak jàngalekat ya nekkul woon way-jàngale yu takku ci nit ñi. Duñu woon di dëpp ci seen kanam ngor ak yërmëndey Yàlla ak sañ-sañam ci seen mbëggeel ak seen liggéeyal ko. Toolkat yooyu dañoo wutoon seen bopp mággaay. Ñoom bëggoon nañu jël seen bopp meññeefi reseñ bi. Li ñuy sax ci di ko gëstu mooy jéem a yóbbu xel ak mággal ci seen bopp.” Christ’s Object Lessons, 292.

Ci atum 1863, yëngu Millerites bi jeex na, waaye dafa noppoonoon nekk yëngu Philadelphians ci atum 1856. Ñàkk nangu ndigal Musaa bi (“juróom-ñaari yoon”), mi Eliyaas (William Miller) jébbaloon, dañu ko bañ, te bañ gi dafa sukkandikuwoon ci metodu yonent bu dëggul bi dëkk Betel. Atum 1863 moo doon jeexital juróom-benn-fukk ak juróom at yi tambalee ci 1798, te mooyoon itam jeexital yonentukaay Esayi sarax 7.

Te mu amooni ci fan yi Ahaz doomu Jotam, sët Uziya, buur Yuda, ba Resin buur Siri ak Pekah doomu Remalya, buur Israyil, yéeg ca Yerusalem ngir xeex ak moom; waaye mënuñu ko not. Te ñu yégle kër Daawuda ne: “Siri bokk na ak Efrayim.” Noonu xolam yengu, ak xolu askanam, ni garabi àll yi di yengu ndax ngelaw li. Noonu Aji Sax ji wax Yàllaay: “Génn léegi, nga daje ak Ahaz, yow ak Shear-yashub sa doom, ca njeexital tuxu dënd bu kaw ba, ci yoonu toolu ràbbikat bëñ-safara bi; te nga wax ko ne: ‘Moytul te dal; bu ragal, te bul dégg xol ngir ñaari jéexiti yëf yu tàkk tey sàcciku yii, ngir mer mu tar mu Resin ak Siri ak doomu Remalya. Ndaxte Siri, Efrayim ak doomu Remalya, fexe nañu lu bon ci sa kaw, naan: “Na nu yéeg ci Yuda, nu sonal ko, te nu ubbi ci biiram ngir sunu bopp, te tabax buur ci diggam, mooy doomu Tabeel.” ’ Nii la Boroom bi Yàlla wax: ‘Loolu du taxaw, te du am. Ndaxte boppu Siri mooy Damaas, te boppu Damaas mooy Resin; te ci biir juróom-benn-fukk ak juróom-ñient at, dees na dagg Efrayim ba mu baña ne nit ñu bokk benn askan. Te boppu Efrayim mooy Samariya, te boppu Samariya mooy doomu Remalya. Su ngeen gëmul, dungen sax.’ ” Yàllaay 7:1–9.

Kàddu gi ci sarax 8 bi buy wax ci ñaari-fukk ak juróom-ñaari at yi, day wone ne “ci biir” jamono ju tollu ci ñaari-fukk ak juróom-ñaari at, nguurug bëj-gànnaw gu ñaari-fukk giir yi dinañu ko jël ci ngàpp. Tegginu gis-gis boobu amoon na ci atum 742 BC, te fukk ak juróom-ñient at gannaaw ga, ci 723 BC, Efrayim tasaaroo na te Asiryeen ya yóbbu ko ci ngàpp. Ci 677 BC, bi ñaari-fukk ak juróom-ñaari at ya matée, buur Manase dañu ko jàpp te yóbbu ko Babilon. Taxawaayu tàmbalee bi ci 742 BC, dafay màndargaal xare bu askan wiiru diggante nguurug bëj-gànnaw ak nguurug bëj-saalum yi ci Israyil, ni itam 1863 di màndargaal diggu-diggu Xarey Réew mi ci États-Unis diggante Bëj-gànnaw ak Bëj-saalum. Yàlla waxoon waxu kàddug yonent bi jaarale ko ci Esayi ci réew mi tedd te màgg, maanaam Yuda, te waxu yonent bu 1863 bi mat na ci réew mi tedd te màgg ci xel, maanaam États-Unis.

Am na ñetti màndarga yu nekk ci biir waxu yonent bu juróom-benni-fukk ak juróom-ñaar at. Xareb réew mi amoon ci atum 742 BC, te gannaaw fukk ak juróom-ñient at, ñu tas nguur gu bëj-gànnaw gi ci atum 723 BC. Ci mujjug juróom-benni-fukk ak juróom-ñaar at yi, ñu tas nguur gu bëj-saalum gi. Waxu yonent wi, booleek tambaliam ak mujjeem, dafay tegtal ñaari “mer” yi Yàlla am ci kaw nguur gu bëj-gànnaw gi ak gu bëj-saalum gi, te mer yooyu ñaar ñu jiitu leen ak fukk ak juróom-ñient at ci seen pexe yu tàmbali, ba noppi ñu toppaat ak beneen fukk ak juróom-ñient at gannaaw seen matug amal.

Tabbital gi ciis bi yépp di jàngal ab waxtu xareb réew diggante bëj-gànnaw ak bëj-saalum, te mooy tēral njàlbéen ak mujjam. Ci biir njàlbéen ak mujjam, ñaari noon yi ci xareb réew bi ñoom ñaar ñépp yóbbu nañu leen ca jaamono; te ci juróom-benn fukki ak juróomi at yi, bi ñu leen dajale jële leen ci seen xalis guuy tasaaroo ci jaamono, ba def leen benn xeet, dañuy agsi ci 1863, moo di bésuub yégle bi ñu waxe Emancipation Proclamation, bi goree jaam yi. Kàddug wax ji ci mbirum xareb réew ci Yuda gu dëgg gi dafay jeex ci xareb réew ci Yuda gu ruu, ndaxte Yeesu dafa sax di melokaanal mujju mbir ak njàlbéenu mbir, ndax Moo di Alfa ak Omega.

Jëfandikoo atum 1863 dafa mel ni jëfandikoo atum 742 B.C., ba yonent Yàlla Esayi, ànd ak doomam, yéglee benn ndigël ci buur bu bon bu Yuda (Akas). 742 B.C. ci xel mi, dafa mel ni seede bu buur Akas, mi doon buur Yuda te moo taxawoon liggéeyu kër Yàlla ga, te sant sarxalkatam bu

mag mu yékkati benn misaalu kër-kàddu Siri ci biir saxal yu kër Yàlla ci suuf.

Ci jamono buur bu bon Ahaz, buur buy Yerusalem dafa dugal yëngu paganism (Katolisism) ci mbooloom Yàlla, ni Laodisean Adventism delloo ci yoonu Protestantism buy réer ngir sànni yégleb Musaa mi Eliya joxoon. Ci atum 742 baataay Yàlla, Isaya daje ak buur buy bon bu Yuda ca njeexital xàllub ndox mu kawe mi, ca wetu toolu fuller bi, te indiwoon na doomam bi ak moom bi mu ko defee. Turu doomam boobu doon na màndarga, te ba yonent bi jóge Yuda dajee ak buur Yeroboam, moo ko itam jox màndarga.

Xooluleen, man ak xale yi ma Aji Boroom bi may, nu ngi nekk ay màndarga ak ay kéemaan ci biir Israyel, yu jóge ci Boroom mbooloom yi, mi dëkk ci tund Siyon. Esayi 8:18.

Turu doom Isaayi mi, “Shearjashub,” tekki na ne: “des ndaw dinañu dellusi.” Ñi “dellusi,” ñi di des ndaw bi, mooy ñi xaar Boroom bi ci waxtu yéexóol ba.

Te dina xaar Boroom bi, mi nëbb ay kanamam ci kèrgóorug Yàqub, te dinaa yaakaar ci moom. Xool-leen, man ak xale yi ma Boroom bi jox, nu ngi nekk tegtal ak kéemaan ci Israyil, jële ci Boroom gàngoor yi, mi dëkk ci tundu Siyon. Esayi 8:17, 18.

Ba Isayi doon ak buur buur Aas bu bon ci atum 742 BC, mu ngi tegtal ñi “xaar,” ndax yonent yi yépp dañuy wax ci fan yu mujj yi, te ñi “xaar” ci fan yu mujj yi mooy ñi jàankoonte ak njël bu njëkk ba. Yereimi dafa foog ne Yàlla fen na, te tere na taw bi, te Isayi itam dafa foog ne Yàlla nëbb na “kanamam ci kërug Yàqoob,” waaye Isayi dogal na ne dina xaar te seet Boroom bi, loolu di tegtal ñi “xam-xam” ci jamono yu vision bi yàgg. Ñi délsi woon te tàq lu tedd ak lu bon, ñoom ñi waroon nekk Yàlla ay waxkat, dafañu leen tēj ci màndarga, te moo tax ñu juuyoo ak ñi jot màrk bu rab wi.

Te ñu bare ci seen biir dinañu tēdd, dinañu daanu, dinañu yàqu, dinañu jàpp ci fiir, te dinañu nekk ay jaam. Dējël seede si, tēj yoonu Yàlla bi ci samay taalibe. Man nag dinaa xaar Boroom bi, mi nëbb jëmam ci kër Yàqub, te dinaa yaakaar ci moom. Xoolleen, man ak xale yi ma Boroom bi may, nunu ay màndarga ak ay kéemaan lañu ci biir Israayil, yu jóge ci Boroom mboolem mbooloo yi, mi dëkk ci tundu Siyon. Bu ñu leen waxee ne: “Seetleem ca ñiy wax ak rab yi, ak ca ñiy njumte te di julli ndank ndank”; ndax du yoon ngir xeet wut seen Yàlla? Ndax nit ñi dul dee dañuy laaj ñi dee? Demleen ca yoon wa ak ca seede si; su ñu waxul ni kàddu gii waxe, mooy ndax amuñu leer ci seen biir. Isaaya 8:16–20.

Dina ñu wéyal njàngum bii ci mbind mi ci topp.

“Yii du waxi Soeur White la, waaye waxi Boroom bi la, te ndawam moo ko jox ma ngir ma jox leen ko. Yàlla di leen woote ngir dungeen doxaat ak moom ci yeneen pexe yu juuyoo ak yiitam. Jàngale yu bare lañu joxe ci mbirum nit ñiy wax ne ay Kiristaan lañu, waaye seen melokaan di feeñal melokaani Seytaane, di weddi ci xel, ci wax ak ci jëf yokkute dëgg gi, te ci lu wóor dañuy topp yoon wi Seytaane di leen jiite ci. Ci seen dëgër xol, dañu jàppale sañ-sañ yu kenn joxu leen ko, te yu ñu warul a jëfandikoo. Jàngalekat bu màgg bi nee: ‘Dinaa ko wërngal, wërngal, wërngal.’ Nit ñi wax ci Battle Creek ne: ‘Naka kër Yàlla ji, kër Yàlla ji, nun lañu,’ waaye dañuy jëfandikoo safara su yomb. Seenii xol noppaluñu, te suufeeluñu ci yiwug Yàlla.” Manuscript Releases, volume 13, 222.